

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS LABDAROS IR PARAMOS ĮSTATYMO NR. I-172
5, 9¹ IR 11 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (toliau– Projektas)
(TAP NR. TAP-19-1470; TAIS NR. 19-8748(2))**

2019-09-27 Nr.
Vilnius

Projekto rengėja: Ekonomikos ir inovacijų ministerija

Projekto tikslas: detaliau reglamentuoti bendrovių, kuriose valstybei ir (ar) savivaldybei nuosavybės teise priklausančios akcijos visuotiniame akcininkų susirinkime suteikia daugiau kaip 50 procentų balsų, ir jų patrunuojamųjų akcinių bendrovių ir uždaryjū akcinių bendrovių (toliau – valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovės) paramos teikimą, siekiant efektyvesnės korupcijos prevencijos bei didesnio skaidrumo.

Dabartinė situacija:

- Labdaros ir paramos įstatyme nėra numatytas paramos teikimo principų, apribojimų, paramos valdymo taisyklių ir paramos teikimo turinio reikalavimų taikymas valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovių paskesnių eilių patrunuojamosioms bendrovėms. Tai sudaro prielaidas korupcijos pasireišimo tikimybei, kai parama gali būti skiriama per valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovių paskesnių eilių patrunuojamąsias bendroves.

- Įstatyme nenumatyta, kad, prieš skirdamos paramą, bendrovės privalo įvertinti jos atitiktį valstybės pagalbos kriterijams ir paramą teiktį laikydamosi Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių. Šis reikalavimas kyla iš Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – Sutartis) 107 str. ir anksčiau buvo įtvirtintas 2017 m. birželio 28 d. Vyriausybės nutarime Nr. 533 „Dėl Valstybės valdomų bendrovių paramos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

- Labdaros ir paramos įstatyme nepakankamai reglamentuoti valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovių ir jų paskesnių eilių patrunuojamųjų bendrovių paramos teikimo viešinimo reikalavimai. Specialiųjų tyrimų tarnyba 2017-2018 m. atliko tyrimus, kurių rezultatai parodė, kad egzistuoja sisteminio pobūdžio korupcijos rizikos, susijusios su paramos teikimu viešajam sektoriui, kas reikalauja kompleksiško situacijos vertinimo ir sprendimo, apimančio tiek paramos teikimo ir informacijos apie suteiktą paramą viešinimo mechanizmo skaidrinimą.

Projekto esmė:

1. Siūloma nustatyti, kad paramos teikimo principai, apribojimai ir paramos valdymo taisyklių ir paramos teikimo turinio reikalavimai būtų taikomi ir valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovių paskesnių eilių patrunuojamosioms bendrovėms. Tai prisidėtų prie atsparumo korupcijai didinimo paramos teikimo srityje, be to, valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovių paramos skyrimo praktika atitiktų paramos skyrimo tikslus, skaidrumo ir viešumo reikalavimus visose paskesnių eilių patrunuojamose bendrovėse;

2. Nustatoma pareiga valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovėms ir jų paskesnių eilių patrunuojamosioms bendrovėms, prieš skiriant paramą, įvertinti jos atitiktį valstybės pagalbos kriterijams ir paramą teikti laikantis Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių. Europos Komisijos pranešime dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo vartojamos valstybės pagalbos sąvokos yra nurodyta, kad valstybinių įmonių ištekliai tam tikrais atvejais yra laikomi valstybiniais ištekliais pagal Sutartį, nes valstybė gali nurodyti, kaip naudoti tuos išteklius.

3. Nustatomas išsamesnis valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovių ir jų paskesnių eilių patronuojamųjų bendrovių teikiamos paramos viešinimo reguliavimas: turi būti viešinamos valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovės paramos valdymo taisyklės arba paramos fondo paramos valdymo taisyklės, informacija apie paramos gavėją (gavėjus), paramos tikslą, paramos sumą ir paramos teikimo laikotarpį. Taip pat nustatoma, kad interneto svetainėje turi būti paskelbta informacija apie einamaisiais metais ir ne mažiau kaip per 3 praėjusius finansinius metus suteiktą paramą.

Derinimas. Projektas be pastabų suderintas su Aplinkos, Kultūros, Sveikatos apsaugos, Švietimo mokslo ir sporto, Užsienio reikalų, Vidaus reikalų, Žemės ūkio ministerijos, Lietuvos banku, VĮ Turto banku.

Į Energetikos, Finansų ir Teisingumo ministerijų pateiktas pastabas atsižvelgta.

Specialiųjų tyrimų tarnyba pateikė antikorpucinio vertinimo išvadą.

VĮ „Stebėsenos ir prognozių agentūra“ atlikto administracinės naštos skaičiavimo rezultate nustatytas administracinės naštos dydis dėl siūlomų pakeitimų yra 2347,5 eurų.

Atitikimas Vyriausybės programai. Projektas netiesiogiai prisidės prie Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 3.3.3 darbo „Kovos su korupcija sistemos tobulinimo“ įgyvendinimo.

Projektu taip pat įgyvendinami Vyriausybės komisijos kovai su korupcija koordinuoti 2019 m. sausio 31 d. posėdžio nutarimai.

Dalykinio vertinimo išvada: Įvertiname projektą ir iš esmės pritariame projektui siekiamiems tikslams ir siūlomoms priemonėms, tačiau teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Papildyti aiškinamąjį raštą 1 punkte nurodant (detalizuojant) projekto rengimą paskatinusias priežastis (dabar yra įvardinti tik projektu siekiami tikslai);

2. Tikslinti aiškinamojo rašto 6 punktą (Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai) nurodant, kad projekto įgyvendinimas turėtų prisidėti gerinant kriminogeninę situaciją, kadangi, kaip minima pačiame rašte, jo priėmimas turėtų turėti pozityvų poveikį korupcijos prevencijai.

3. Nors STT atlikto projekto antikorpucinio vertinimo rezultate nėra nustatyta, kad siūlomos projektu nuostatos sudarytų sąlygas korupcijai pasireikšti, tačiau yra atkreipiamas dėmesys į STT 2019 m. sausio 28 d. išvadą Nr. 4-01-864 Labdaros ir paramos įstatymo Nr. I-172 5, 11 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 9-1, 9-2 straipsniais įstatymui Nr. XIII-1955, kurioje nurodomi Labdaros ir paramos įstatymo nustatyto reguliavimo antikorpuciniai trūkumai. *Atsižvelgiant į teikiamo projekto tikslus bei tai, kad atitinkamos Labdaros ir paramos įstatymo nuostatos po įstatymo Nr. XIII-1955 priėmimo keistos nebuvo, atkreiptinas dėmesys, kad STT teiktos pastabos išlieka aktualios (minėtos pastabos pateikiamos pažymos priede).*

Projektas tikslintinas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2019 m. rugsėjo 26 d. išvadoje Nr. NV-2723 pateiktas pastabas.

Siūlome projektą teikti į **Tarpinstitucinį pasitarimą**.

Grupės vadovė

Jurgita Žilinskienė

Nepraradusios aktualumo Specialiųjų tyrimų tarnybos antikorupcinio vertinimo išvadoje dėl Labdaros ir paramos pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1955 teiktos pastabos

1. Labdaros ir paramos įstatymo 5 str. 3 d. įtvirtinta, kad parama nepripažįstama, jeigu ji teikiama valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovės dalyviui, kitiems juridiniams asmenims, kuriuose šios valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovės dalyvis turi įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalį, suteikiančią teisę kontroliuoti juridinio asmens veiklą, arba juridiniams asmenims, kurie yra susiję su šios valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovės dalyviu, *išskyrus* visus atvejus, kai parama teikiama juridiniams asmenims, kurių veikla yra bibliotekų, archyvų, muziejų ir kita kultūrinė veikla, švietimas, sportas, socialinių paslaugų gyventojams teikimas arba visuomenės sveikatos priežiūra.

Abejojama, ar visuomet aukščiau išvardintas, prie išimčių priskiriamas paslaugas teikiančioms įstaigoms parama teikiama skaidriai. Pavyzdžiui, įvairių asmens sveikatos priežiūros įstaigų veiklos praktikoje kaip papildomas finansavimo šaltinis neretai įvardijama ir parama, kuri iš principo yra savanoriška ir neatlygintina, todėl nėra aišku, kokiais būdais asmens sveikatos priežiūros įstaigų atstovai „pritraukia“ piniginę paramą iš paramos davėjų. Taip pat nėra aišku, ar už tokios paramos teikimą nepažadama kokių nors būdu atsilyginti ateityje. Aukščiau minėtą situaciją galima laikyti korupcijos rizikos veiksmu.

2. Įstatymo 91 str. 1 d. nustatyti valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovių paramos teikimo principai. STT vertinimu įstatyme įtvirtinti bendrieji paramos teikimo principai ir paramos valdymo taisyklių reikalavimai, taip pat galimybė pačioms bendrovėms nustatyti paramos teikimo sąlygas, kryptis, paraiškų gauti paramą vertinimo kriterijus, remtinas sritis, sprendimų teikti paramą priėmimo tvarką galimai nėra pakankami, kad užtikrintų atsparumą korupcijai paramos teikimo srityje. Nustatyti atitikties bendrovės tikslams ir tikslingumo principai yra vertinamojo pobūdžio, kadangi sprendimus dėl paramos teikimo priimančiam subjektui suteikiama galimybė savo nuožiūra vertinti, ar paraiškos turinys atitinka bendrovės tikslus, vertybes, socialinės atsakomybės politikos kryptis, ar pareiškėjų veikla sukuria vertę bendrovės veiklos srityse.

Praktika rodo, jog valstybės ar savivaldybės valdomų įmonių teikiama parama ne visada susijusi nei su jos tikslais ar puoselėjamomis vertybėmis, nei su parama visuotinai socialiai jautriausiomis pripažintoms sritims. Pvz., UAB „Lietuvos energija“ 2017 m. be kita ko suteikė 36 500 Eur paramą VŠĮ „Pilietinė medija“. Viešai prieinamais duomenimis pastarojoje dirba 1 darbuotojas (apdraustasis), o deklaruojama viešosios įstaigos veikla – kino, vaizdo filmų, televizijos programų arba televizijos reklaminių filmų gamyba. Analogiškai 2017 m. didžiausia Druskininkų savivaldybės kontroliuojamos įmonės suteikta parama buvo VŠĮ „Kantri medija“ – net 53 000 eurų (nors tuo pačiu metu kitiems paramos gavėjams – Maisto bankui, Jaunimo užimtumo centrui, Kultūros centrui, gyvūnų globos centrui, sporto organizacijai – skirta vos nuo 27 iki 2 000 eurų). Aukščiau minėti faktai suponuoja prielaidą, kad tokia parama galimai skirta neracionaliai ir nepagrįstai, todėl tikrieji paramos siekiai liko neįgyvendinti, o už gautą paramą medijos priemonės galėjo pažadėti atsilyginti (pavyzdžiui, viešojoje erdvėje skleidžiama teigiama informacija ir pan.).

3. Svarstyтина įstatymo 9-1 str. 4 d. numatyta nuostata, kad vienos valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovės teikiamos paramos vienam paramos gavėjui suma negali būti didesnė kaip 200 000 eurų per metus. Atkreiptinas dėmesys, kad Įstatyme nėra nustatytas maksimalus galimos skirti paramos dydis.

4. Įstatymo 9-1 straipsnio 7 d. įtvirtinta, kad paramos sutartyse negali būti nustatomi konfidencialumo susitarimai, ribojantys informacijos apie valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovių suteiktą paramą ir jos panaudojimą pateikimą visuomenei, tačiau nėra įtvirtintas įpareigojimas tiek paramos teikėjui, tiek gavėjui savo (ar įmonės savininko teisės įgyvendinančio subjekto) interneto

svetainėje skelbti išsamius duomenis apie suteiktą paramą, jos paskirtį, panaudojimo rezultatus (įskaitant detalias ataskaitas, vaizdo medžiagą, nuotraukas, kt.) ir pan.

Labdaros ir paramos įstatymo 11 str. 7 d. numatyta, kad Valstybinė mokesčių inspekcija (toliau - VMI) Vyriausybės ar jos įgalios institucijos nustatyta tvarka ir terminais savo interneto svetainėje skelbia paramos dalyko, nurodyto šio įstatymo 4 str. 2 d. 2 p., gavėjus ir jiems kiekvienais metais pervestų piniginių lėšų sumas, taip pat paskutiniaisiais praėjusiais metais pervestų piniginių lėšų patikslintus duomenis. Tačiau apibendrintos informacijos apie valstybės ar savivaldybės įmonių suteiktą paramą skelbti nenumatyta.

5. Įstatymo 9-1 str. 8 d. nustatyta, kad valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovių parama negali būti teikiama, jeigu: 1) valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovės ataskaitinių finansinių metų grynojo pelno suma yra neigiama (patirta nuostolių); 2) paramos gavėjas per pastaruosius 3 metus, vykdydamas ankstesnę paramos gavimo sutartį, yra padaręs sutartyje dėl paramos gavimo nustatytus esminius su valstybės ir (ar) savivaldybės bendrove sudarytos sutarties sąlygų pažeidimus (analogiškas nuostatas įtvirtina ir Vyriausybės 2017 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. 533 patvirtintas Valstybės valdomų bendrovių paramos teikimo tvarkos aprašas). Nuostata svarstyтина šiais aspektais:

1) suteiktos ir gautos paramos, jos panaudojimo kontrolė vykdoma per ataskaitų pateikimą VMI, yra numatyta atsakomybė paramos gavėjui, tačiau Įstatyme išsamiai neaptariama atsakomybė paramos teikėjui už netinkamą paramos skyrimą (netinkamo dydžio ar netinkamam subjektui), todėl siūlytina detalizuoti paramos teikimo kontrolės tvarką, nustatyti kontroliuojančius subjektus, jų kompetenciją ir pažeidimus padariusių asmenų atsakomybę;

2) nėra numatyta, kokiam terminui gali būti sudaroma paramos sutartis.

6. Įstatymo 9-2 str. įtvirtinti reikalavimai valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovės paramos valdymo taisyklių struktūrai leidžia daryti išvadą, kad valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovės yra laisvos reglamentuoti paramos valdymą savo nuožiūra tiek, kiek jų parengtos taisyklės atitinka šią struktūrą. Abejotina, ar tokiu būdu valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovėms nėra paliekama per didelė diskrecija reglamentuojant paramos valdymą ir priimant esminius sprendimus dėl paramos valdymo taisyklių turinio. Dėl šios priežasties svarstyтина galimybė pavesti Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai parengti teisės aktą, kuriuo būtų detalčiai reglamentuojami paramos valdymo valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovėse klausimai, arba patvirtinti pavyzdines paramos valdymo valstybės ir (ar) savivaldybės bendrovėje taisykles.